

H.P.Lovecraft: Varjo menneisyydestä | Maailmankirjat

Jani Vanhala

RAIVO SPEDEÄ VASTAAN

Tilanne on hieman kiusallinen. H.P. Lovecraftin koottujen teosten toinen osa ilmestyi jo ajat sitten. Olin lupautunut tekemään siihen arvostelun, mutta kirjan saavuttua havaitsin, että olinkin käyttänyt kaikki Lovecraftia varten suunnittelemani vitsit jo ensimmäisen osan arvostelussa (Särö, 4/2009). Erityisesti Speden ja Lovecraftin oivaltava rinnastaminen lämmittää edelleen mieltäni. No, ymmärtänette varmaan, ettei tällaisessa tilanteessa jää oikein muuta mahdollisuutta kuin lukea saapunut kirja, ja koittaa sitten repiä siitä jotain.

Tällä kertaa sanoinkuvaamattomat kauhut uhkaavat meitä avaruudesta, tuosta käymättömistä korpimaista vihoviimeisestä, käsin. Lovecraft onnistuu viemään loogiseen johtopäätökseensä sen ajatuslinjan, jonka Pascal aikoinaan vain haparoiden aavisti puhuessaan avaruuden äärettömyyden kauhistuttavuudesta. Pascal ei onnekseen tiennyt, että Äärimmäisen Kaaoksen keskustassa "kiemurtelee sokea idioottijumala Azathoth, Kaiken Olevaisen Herra; siellä tuota jumalaa ympäröi sätkyttelevä lauma järjettömiä ja hahmottomia tanssijoita ja häntä tuudittelee nimettömien kápälien pitelemän paholaishuilun kimeä monotoninen piipitys." Itse tosin tulkitsin katkelman aluksi etnografiseksi kuvaukseksi suomalaisesta pikkujouluperinteestä.

Mutta ei se ole helppoa muuallakaan. Esim. Antarktiksella on aina uhkana S'gg'ha, "tähtipäisten, lihaa syövien kasviolentojen keskuudesta saapunut syrjäytetty mieli". Kun aikansa lueskelee tällaisia juttuja, niin karu totuus alkaa pikku hiljaa paljastua. Lovecraft on tyyppi, jonka haluaisi kipeästi kuvitella olevan kieroutunut nero. Hänen juttujensa taustalla haluaisi aavistaa olevan jonkin korkeamman, dialektisen tason, jolta hän ironisesti kritisoi kirjallisuuden konventioita. Mutta eihän se mene näin. Ei Spedekään ollut nero. Spede oli kalju, skottiruutuhousuinen vanhus, joka hyppi televisiossa narua, ja laittoi tyttöystävänsä vetämään kuluneita tietovisoja. Myöskään Madventuresin tyypit eivät ole kreisejä bailueläimiä, jotka kokevat spontaaneita seikkailuita viidakossa. He ovat Speden sukua suoraan alenevassa polvessa. Ihmiset vain haluavat nähdä muissa ihmisissä jotain sellaista, jota he itse haluaisivat olla. (Jos joku vielä epäilee, niin miettiköön sitten sitä, miksi kaikki teinit haluavat niin kiihkeästi olla samanlaisia kuin Tommi Läntinen. Siksipä juuri, että Läntinen edustaa heille rock'n'rollin olemukseen kuuluvaa villeyttä ja ikuista kapinaa!)

Todettakoon siis lopuksi, että Lovecraft taisi olla ihan oikeasti melko keskinkertainen kirjoittaja. Luultavasti hän myös tajusi sen itse. Mutta kulttuurin parissa työskenteleville on onneksi annettu aina se pakotie, että huonoutensa voi yrittää naamioda tarkoitukselliseksi, ja tehdä siitä näin monimielisen kannanoton. Jos on tarpeeksi nihilistinen, niin saattaa sitä joskus hyvinä päivinä, kuten vaikkapa pienessä nosteessa pikkujouluissa, uskoa ihan oikeasti omiin juttuihinsa. Mutta sitten tulee arki, kirjoitetaan taas kirja-arvosteluja, ja Spe-

den uusinnat alkavat pyöriä nelosella. Jää vain entinen katkeruus ja mieltä kaihertavat kysymykset: mitä ne ihmiset oikein näkevät Spedessä. Miksi Spede oli komeampi ja hauskempi kuin minä?

H. P. Lovecraft: *Varjo menneisyydestä ja muita kertomuksia*. Kootut teokset, osa 2. Suomennos Ulla Selkälä ja Ilkka Äärelä. Kustannus Jalava: Helsinki. 2010.